

Editörden,

Dünyaya yayılan bir salgının en şiddetli günlerini yaşadığımız dönemlerde gelen bir haber sinema severleri yasa boğdu. Tartışmalı filmlerin ünlü Güney Koreli yönetmeni Kim Ki-Duk yeni tip koronavirüs (Covid-19) semptomlarıyla Letonya’da kaldırıldığı hastanede mücadeleye yenik düşerek hayatını kaybetti. Sinema dünyasında büyük bir yasa neden olan bu kaybın ardından yayımlanan ilk sayımızda, yönetmenin imzasını taşıyan “Acı” filminin göstergebilimsel çözümlemesini içeren bir çalışmaya yer vermiş olmak, içimizde taşımaya devam edeceğimiz buruklukla birlikte acımızı hafifletiyor. İstanbul Esenyurt Üniversitesi Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi Radyo, Televizyon ve Sinema Bölüm Başkanı ve SİYAD Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Fırat Sayıcı’nın kaleme aldığı çalışma, yönetmenin filminin analiziyle birlikte sinematografik yaklaşımıyla ilgili de birçok noktayı aydınlatıyor. Bu vesileyle biz de yönetmeni saygıyla anıyoruz.

Kim Ki-Duk... Uzak Doğu sinemasının ayrıksı, asi ve bir o kadar da samimi yönetmeni... Ki-Duk, 1960 yılında Güney Kore’de küçük bir köyde doğdu ve 9 yaşında Seul’e taşındı. Ailesi maddi olarak yoksulluk çeken bir aileydi. Bu yüzden de eğitimini tamamlayamadan çeşitli işlerde çalışmak zorunda kaldı. Fabrikalarda işçilik yaptıktan sonra orduya katıldı. 5 yıl süren çavuşluk görevi ona insanlar ve davranışları hakkında çok şey öğretti. Ama küçüklüğünden beri içinde var olan sanat aşkı onu önce resim sanatına yöneltti. Biriktirdiği küçük bir parayla Fransa’ya taşındı. Orada sokaklarda resim yapıp satarak hayatta kaldı. Ki-Duk hayatında ilk kez sinemaya burada gitti. “Kuzuların Sessizliği” ve “Köprü Üstü Aşıkları” filmlerinden çok etkilendi. 1993 yılında ülkesine geri döndüğünde ise kafasına

sinemayı çoktan koymuştu. Bir yönetmen olacaktı. Dünyaca ünlü bir yönetmen... Üstelik de hiçbir sinema eğitimi almadan...

Kim Ki-Duk önce senaryolar yazarak işe koyuldu. Yazdığı senaryolar bazı yarışmalardan ödül alınca kendine güveni iyice arttı. Sinema eğitimi almayı reddetti. Deneyimlerin eğitimden daha önemli olabileceği fikrine kapılmıştı. Onun dünya çapında önemli ve eşsiz bir yönetmen olmasının en büyük sebebi, eğitim almayı ve belli kalıplara girmeyişine bağlandı. Ancak bunların yanı sıra Ki-Duk oldukça büyük bir gözlemciydi. İnsana, duygulara, yaşama ve ölüme dair güçlü, felsefi gözlemlerini sinemaya aktararak başarısını katladı. Yarattığı özgün dil kendisinden sonra gelen önemli Koreli yönetmenlere de ön ayak oldu. Amerikalı ünlü eleştirmen Roger Ebert, onun için şu düşüncesini belirtmişti: “Filmleri aynı anda hem dingin hem de sürükleyici olmayı başaran güçlü ve esrarengiz bir tarz. Bu kadarı gerçekten nadir olan bir şey”. Evet, Ki-Duk’u tanımlamak için nadir kelimesi oldukça yerinde bir seçimdi. Sinemaya getirdiği nadir görülen anlatım tarzı gücüne güç kattı.

Usta yönetmenin sete çıktığı ilk film 1996 yılında küçük bütçeyle çektiği “Timsah” oldu. İntihar etmek üzere olan bir kadının kendini kurtaran evsiz bir adamla kurduğu çarpık ilişkiyi anlatan bu ilk film eleştirmenler tarafından yerden yere vuruldu. Ama bu durum yönetmeni yıldırmadı, aksine yeni projeler için kamçılardı. 2000 yılında çektiği “Seom”da ise bu kez genç, güzel ve dilsiz bir kadınla kanundan kaçan bir katil arasındaki aşka çevirdi kamerasını. Kim Ki-Duk’un kendi tarzının karakteristik özelliklerini ilk gösterdiği film buydu. 2002 yapımı “The Coast Guard” yönetmenin savaşı sorguladığı bir film oldu. Karlovy Vary gibi

önemli bir festivalde eleştirmenler birliği olan Fipresci ödülünü kazandı. 2003’de çekilen “İlkbahar, Yaz, Kış, Sonbahar” isimli şiirsel filminde Budist bir keşiş tarafından büyütülen bir çocuğun gözünden hayatı aktardı seyircilere...

O yıllara kadar aslında Kim Ki-Duk kendi sularında yüzdü, hikaye anlatmayı, sinema yapmayı öğrendi. Ancak 2004 yapımı “Fedakar Kız”la birlikte gerçek anlamda dünyaya açıldığını söylemek artık mümkündü. Genç bir hayat kadınının aşık olduğu adama duyduğu saplantılı aşkı ve bunun getirdiği sonuçları anlatan yapım Ki-Duk’a Berlin Film Festivali’nde en iyi yönetmen ödülünü kazandı. İşte bu önemli başarı onu dünya çapında şöhrete büyük bir adımla yaklaştırdı. Hemen ardından aynı yıl çektiği “Boş Ev” ise tam bir ustalık eseriydi onun için. Tatilcilerin boş evlerine girip orada belli süre yaşayan genç bir adamın içine düştüğü sert ve sıkıntılı bir üçlü ilişki hikayesini anlatan bu tarifi zor film ünlü yönetmene çeşitli festivallerden tam 16 önemli ödül kazandı. İçlerinde en önemlisi Venedik Film Festivali’ndeki en iyi yönetmen ödülüydü. Kim Ki-Duk’un yönetmenlik başarısı artık iyice perçinlenmişti.

2005 yapımı “Yay” ile Kore’nin geleneklerine baş kaldırdı. 2006 yapımı “Zaman” ile günümüz insanının güzellik algısına ağır eleştiriler getirdi. 2007 yapımı “Nefes” ile suç kavramını ilginç bir aşk hikayesiyle süsleyerek seyircisini şaşırttı. 2008 yapımı “Rüya” ile bilinçaltını, rüyaları ve insanların kozmik boyutta birbirleriyle nasıl bağlantılı olabileceği üzerine kafa yordu. Bu zengin ve her biri ayrı heyecan verici üretime devam ederken Ki-Duk’a ruhsal anlamda bir şeyler oldu. Belki de bir tükenmişlik sendromu yaşadı. Kendini bir süre inzivaya çekmeye karar verdi. Sinemaya birkaç yıl ara verdi. Bu

sürede bir iç hesaplaşma yaşayan yönetmen bu süreci anlattığı oldukça kişisel bir belgesele, 2011 yapımı “Arirang”a imza attı. Bu kişisel belgesel aslında onunla ilgili birçok ipucunu da barındırıyordu. O döneme dek çektiği filmlerde Güney Kore’nin karanlık yönlerini anlattığını, sinema dünyasında yapılan yanlışlara karşı çıktığını anlatıyordu. Dünyaya bakış açısına ve hatta o döneme dek çektiği bazı filmlere de kendince eleştiriler getiriyordu. Belgeselin sonunda ise kurgusal bir şekilde intihar ediyordu. Bu aslında bir anlamda arınma, af dileme ve küllerinden yeniden doğmayı temsil ediyordu.

Yönetmenin daha sonraki filmlerinde bu arınmanın, kendini tazelemesinin izlerini görmek mümkündür. Çünkü daha yetkin ve olgunlaşmış bir sinemayla seyircisinin karşısına çıkıyordu. 2011 yapımı “Amen” erkek arkadaşını bulmak için Avrupa’da dolaşan Koreli bir kızın yolculuğunu anlatıyordu. 2012 yapımı “Acı” filminde oğlunun ölümüne sebep olan bir kadının aldığı intikamı anlatıyordu. 25 ödüllü bu filmin en büyük başarısı ise kuşkusuz ki, Venedik Film Festivali’nde aldığı Altın Aslan ödülüydü. 2013 yapımı “Mobeus” ile aile kavramına ve geleneğine sert bir paragraf açtı. 2014 yapımı “Bire Bir”de ise yine suç kavramına farklı bir yorum getirdi. 2015 yapımı “Seuto” Japonya’nın Fukushima nükleer reaktöründeki erime sırasında radyasyona maruz kalan genç bir evli çiftin öyküsüydü. 2016’da çektiği “Ağ” müthiş bir sınır hikayesiydi. Kuzey Kore/Güney Kore kavgasının gösterişli bir irdelemesi olan bu film oldukça beğeni topladı. 2018 yapımı “İnsan, Uzay, Zaman ve İnsan” filmiyle insanın felsefi derinliğine ve de karanlık yüzüne baktı. 2019 yapımı son çalışması “Dissolve”da ise kimlik, beden ve ruh kavramları üzerine kafa yordu.

Usta yönetmen sinemayı nasıl gördüğünü bir röportajında şu şekilde belirtmişti: “Nasıl bir işçi hayatını kazanmak için bedenini ortaya koyuyorsa, ben de ister beğenilsin ister beğenilmesin, gösterilsin veya gösterilmesin, her seneye bir film sıkıştırmaya çalıştım. Babam, ‘Bir gün çalışmıyorsan o gün yemek yeme.’ derdi. O yüzden hep çalışıyorum. Sinemayı hem sanat hem eğlence olarak tanımlayabiliriz ama ben bunlara işçilik tanımını da ekliyorum. Sinema hayatımdaki en önemli şey.”

Son filminin çalışmaları için yaşadığı Letonya’da korona virüse yakalanarak hayatını kaybeden Kim Ki-Duk kariyeri boyunca birbirinden değerli filmlere imza attı. 25 yılda 25 filmi kariyerine sığdırdı. Onun sineması

var olanın altında kalanları göstermeye, seyirciyi hayat, ölüm, gelenekler ve değer yargıları üzerine düşündürmeye yönelikti. Kendine has “nadir” ve “kopyalanamaz” tarzı kendisinden sonra gelen birçok yönetmene ilham kaynağı oldu. Onun erken ölümü sevenlerini yasa boğarken kuşkusuz sinema dünyası için de büyük bir kayıp oldu. Ancak böylesine güçlü filmler çeken bir yönetmenin öldüğünü düşünmek en hafifinden kolaycılık olacaktır. Zira tıpkı dünya sinemasına damgasını vurmuş ve bu dünyadan göçmüş diğer büyük ustalar gibi Kim Ki-Duk da filmleri her seyredildiğinde tekrar tekrar yaşayacaktır.

Nargis Özgen

Editör